

Meer grip op het sociale domein

Rapportage van het vervolgonderzoek

Rekenkamer Heusden,
april 2020

Inhoud

Aanleiding onderzoek.....	3
Afbakening onderzoek	3
Aanpak onderzoek.....	3
Resultaten van het onderzoek	5
Over waarden, indicatoren en data	5
Het proces van beoordeling en beleidssturing.....	7
Hoe verder?	8
Voorstel raadsbesluit	9
Bijlage 1 Voorbeelden van indicatoren bij waarden sociaal domein	10
Bijlage 2 Prestatie Indicatoren Sociaal Domein.....	12

Aanleiding onderzoek

In het Beleidskader Transitie Sociaal Domein Heusden (2014) heeft de raad acht uitgangspunten vastgesteld die richtinggevend zijn voor het sociaal domein en de uitvoering ervan. Het gaat bijvoorbeeld om het uitgangspunt dat de eigen kracht van de inwoners als uitgangspunt wordt genomen en dat de rol van de gemeente verschuift van het 'voorschrijven van oplossingen' naar 'ondersteuning bij' het zelf oplossen van problemen. Net zoals bij veel andere gemeenten zijn de beleidsuitgangspunten op een zodanig abstract niveau beschreven dat deze in beperkte mate sturend kunnen zijn voor de operatie in het sociaal domein. In feite is een nadere uitwerking, concretisering nodig om de raad daadwerkelijk houvast te bieden en voor de uitvoering (door college en raad) duidelijk te krijgen wat er wordt verwacht.

Dit is onderkend in het vooronderzoek sociaal domein en heeft, in samenspraak met de raad, geleid tot het instellen van een vervolgonderzoek door de rekenkamer met als onderzoeksvraag:

Op welke wijze kan de informatiepositie van de raad worden versterkt, op een zodanige wijze dat de raad daadwerkelijk sturing kan geven aan het sociaal domein?

De doelstelling van dit onderzoek is een bijdrage te leveren aan de verdere versterking van de kaderstellende en controlerende rol van de raad. Meer specifiek beoogt het onderzoek een aantal concrete indicatoren op te leveren die de raad meer houvast bieden bij het geven van sturing aan het sociaal domein en tevens voorstellen te doen voor het proces van informatievergaring en communicatie tussen raad en college.

Afbakening onderzoek

De rekenkamer heeft vooraf aangegeven dat dit onderzoek niet het gehele sociaal domein zou omvatten, maar zou worden gericht op de prioriteiten die de raad stelt binnen het vigerende beleidskader. Dit is vertaald in een onderzoekopzet waarbij via een aantal werksessies met raadsleden:

- prioriteiten binnen het sociaal domein worden benoemd;
- indicatoren worden geïdentificeerd die inzicht bieden in de prioriteiten.

Vooraf is ook aangegeven dat in het onderzoek de nadruk wordt gelegd op het beleid en de uitvoering op lokaal niveau (en dus bijvoorbeeld niet de regionale inkoop, Baanbrekers of het regionale beleidskader). Deze keuze is gemaakt omdat daar de beleidsvrijheid voor de raad het grootst is.

Aanpak onderzoek

Het onderzoek heeft bestaan uit 4 fasen met als kern 4 werksessies met vertegenwoordigers uit de raad.

1. Start
2. Oriëntatie
3. Sessies met de raad
4. Rapportage en presentatie

1. Start

Gestart is met het opstellen van een onderzoekopzet, die in juni 2019 is verstuurd naar de leden van de gemeenteraad. Gelijktijdig werd een offertetraject uitgezet voor ondersteuning bij de uitvoering van het onderzoek. De keuze viel op TwynstraGudde, waarmee werd afgesproken dat zij de werksessies met de raad voorbereiden en begeleiden en expertise leveren bij het formuleren van mogelijke indicatoren.

2. Oriëntatie

De onderzoekers hebben zich vervolgens aan de hand van bestaande documenten een beeld gevormd van de opzet en de uitvoering van het sociaal domein in Heusden. Ook werd een aantal oriënterende gesprekken gehouden, zowel ambtelijk en bestuurlijk (college).

3. Sessies met de raad

Het onderzoek voorzag in 2 werksessies met raadsleden van 1½ tot 2 uur, waarbij het de insteek was dat elke fractie zou zijn vertegenwoordigd en dat de samenstelling gelijk zou blijven. Dat laatste is grotendeels gelukt.

Uiteindelijk zijn er vier sessies geweest. Het formuleren van gezamenlijk gedragen thema's die prioriteit hebben bij het sturen binnen het sociaal domein kostte meer tijd, waardoor in de 2^e sessie nauwelijks meer tijd was om indicatoren te bespreken. Daarvoor werd een extra (3^e) sessie ingelast met het verzoek aan de rekenkamer aan de gezamenlijk geformuleerde prioriteiten indicatoren te koppelen en te zoeken naar beschikbare data om de indicatoren vorm en inhoud te geven. Dit met als randvoorwaarde dat de rekenkamer vooraf ook toetst of de indicatoren kunnen worden opgeleverd met een beperkt beslag op ambtelijke capaciteit.

De rekenkamer had de bedoeling de 3^e werksessie te benutten om:

1. te focussen op de vraag hoe je van data naar stuurinformatie komt en hoe je daarover het juiste gesprek voert;
2. verslag te doen van het feit dat de rekenkamer had onderzocht dat het mogelijk was met een beperkte ambtelijke inzet data te verzamelen die inzicht bieden in de door de raad gewenste indicatoren, zonder diepgaand in te gaan op de verzamelde data en indicatoren.

De deelnemers van de werksessie vonden het verslag over de resultaten te weinig aansprekend en wilden graag in een extra sessie over de resultaten zelf spreken alvorens deze in de eindrapportage zouden worden opgenomen.

In de 4^e sessie is hieraan gehoor gegeven en is het concept eindrapport integraal aan de orde geweest. Daarin is tevens besproken op welke wijze de resultaten, conclusies en aanbevelingen gecommuniceerd n worden met de raad.

4. Rapportage en presentatie

Het onderzoek wordt afgesloten met deze rapportage, waarin beknopt de opbrengsten van de sessies zijn verwerkt. De rapportage is niet gericht op een analyse van het sociaal domein, maar op het weergeven van wat er uit de sessies is gekomen en hoe tot deze opbrengsten is gekomen.

Daarbij komen achtereenvolgens aan de orde:

1. Hoe kan de gemeenteraad het beleid **inhoudelijk** beoordelen en sturen? Welke waarden zijn belangrijk, hoe kun je die vertalen naar indicatoren en welke data zijn daarover beschikbaar?
2. Hoe kan het **proces** van beoordeling en beleidssturing door de gemeenteraad worden ingericht? Wat verwacht de raad van informatie beschikbaar gesteld door het college? Hoe vergaart ze (aanvullend) zelf informatie?

Over waarden, indicatoren en data

1. Waarden

Tijdens de eerste werksessie zijn bij de deelnemers zorgen en kansen opgehaald die betrekking hebben op het sociale domein. Aan de hand van invulling door de deelnemers van de vraag: “Wij vinden het belangrijk dat” is een aantal gezamenlijk gedragen waarden geformuleerd.

In de 2^e sessie zijn deze gecheckt bij de deelnemers.

De benoemde waarden zijn:

Sturen op Kwaliteit van de Dienstverlening

Wij vinden het belangrijk:

- ...de kwaliteit van de (de medewerkers van de) toegang en de zorg en ondersteuning, is geborgd zodat we de uitvoering van het sociaal domein aan hen kunnen toevertrouwen.
- ...het uitgangspunt één gezin, één plan, één regisseur consequent wordt toegepast zodat het proces geen vertraging oploopt en inwoners niet steeds weer opnieuw vertrouwen moeten krijgen.
- ...dat het toegangs- en zorgverleningsproces voor de inwoners duidelijk is en dat ze kunnen rekenen op tijdige en adequate dienstverlening.
- ...de toegang vindbaar is en zorgmijders weet te vinden zodat latere zwaardere zorg wordt voorkomen.

Sturen op de transformatie

Wij vinden het belangrijk:

- ...we op basis van de in beeld gebrachte ontwikkelingen en verklaringen voor deze ontwikkelingen concrete knoppen krijgen aangereikt waar we zo nodig als raad aan kunnen draaien zodat we eerder problemen voor zijn en de preventiewerking versterken.
- ...bij hulpvragen zichtbaar een ontwikkeling plaatsvindt waarbij meer wordt ingezet op eigen kracht en sociaal netwerk, meer wordt doorverwezen naar algemene voorzieningen en minder naar maatwerkvoorzieningen.
- ...dat er bij de afronding van zorgtrajecten oog is voor nazorg en feedback zodat we borgen dat de zorg en ondersteuning die wordt geboden inwoners echt helpt en zij zo min mogelijk terugvallen in zorg.
- ...dat bij inwoners met grote, complexe zorgvragen goede afstemming plaatsvindt zodat een stapeling van zorg wordt voorkomen en de zorgvraag op den duur afneemt in plaats van toeneemt.

Sturen op samenwerking

Wij vinden het belangrijk:

- ...dat we met de partijen verantwoordelijk voor de zijinstroom sluitende afspraken maken zodat we zicht houden en zoveel als mogelijk grip krijgen op de zorg en ondersteuning waar wij als gemeente voor verantwoordelijk zijn.
- ...dat we met de partijen die op de grensvlakken van het sociaal domein werken sluitende afspraken maken zodat de inwoners geen last hebben van grenzen en wij grip houden op wat er op die grenzen gebeurt.
- ...dat wij en de samenwerkingspartners de gemaakte afspraken nakomen.

Overzicht en inzicht

Wij vinden het belangrijk:

- ...te weten hoe de organisatie van het sociaal domein eruit ziet zodat we weten waar wij van gemeente van zijn en wie waarop aanspreekbaar is.
- ...te volgen wat de belangrijkste ontwikkelingen zijn in het sociaal domein en te weten wat de verklaringen zijn voor de ontwikkelingen zodat we zo nodig kunnen bijsturen.
- ...dat de informatie die wij krijgen overzichtelijk, beknopt en begrijpelijk is zodat wij de informatie goed kunnen snappen en hierover het gesprek aan kunnen gaan met het college.

2. Van waarden naar indicatoren

Vervolgens zijn deze waarden omgezet naar -meetbare- resultaten in de vorm van indicatoren.

Daarbij heeft een aantal overwegingen een rol gespeeld.

Er is een onderscheid gemaakt in datgene waarover je geïnformeerd wilt worden en datgene waar je als raad in wilt sturen. De waarden 1 (kwaliteit dienstverlening), 2 (transformatie) en 3 (samenwerking) zijn de waarden waarop je wilt sturen.

Bij de uitwerking spelen overwegingen, zoals:

- Voorkom dat datgene wat meetbaar is belangrijk wordt, *omdat* het meetbaar is. Het is andersom: dat wat belangrijk gevonden wordt moet “meetbaar” of “merkbaar” worden.
- Hoe normeer je resultaten: wanneer is het goed (genoeg)?
- In de beperking toont zich de meester.

Waarde 4 (overzicht en inzicht) gaat het niet zozeer om het sturen van het beleid, maar veel meer om informatie over ontwikkelingen die belangrijk zijn voor het begrijpen van ontwikkelingen binnen het sociale domein (bijvoorbeeld over lokale vergrijzing).

In bijlage 1 zijn de indicatoren voor de verschillende waarden uitgewerkt.

3. Van indicatoren naar data

Op basis van de geformuleerde indicatoren is door de rekenkamer gezocht naar beschikbare data die daarop aansluiten en de indicatoren daadwerkelijk meetbaar maken. De resultaten van die zoektocht, die plaatsvond met ambtelijke ondersteuning, zijn opgenomen in bijlage 2.

Bij dit overzicht plaatsen we een aantal algemene kanttekeningen:

- Niet voor alle indicatoren zijn nu al data beschikbaar. Voor een aanzienlijk deel is dit echter wel zo. Daarmee is de basis gelegd voor een groeimodel: nu kan gestart worden met periodieke rapportage van de ontwikkeling van indicatoren. Geleidelijk kunnen nieuwe indicatoren worden toegevoegd.
- Voor de beoordeling van de data is, zoals gezegd, normering nodig. Die norm kan gevonden worden in bijvoorbeeld vergelijking met andere gemeenten in de regio, landelijke cijfers, historisch verloop, het wettelijk kader of het zelf formuleren van een eigen norm over wat wenselijk of acceptabel wordt geacht. Die laatste vraag kan eventueel ook worden voorgelegd aan burgers.
- De in Heusdenincijfers opgenomen informatie is afkomstig van landelijke dataleveranciers en rust steeds op CBS-data. Het gaat daarbij om datasets die land dekkend zijn en een terugkerend karakter hebben (frequentie: maand, kwartaal, half jaar, jaar). Voordeel daarvan is dat het gaat om betrouwbare en goed vergelijkbare gegevens. Nadeel is dat in de rapportage vaak sprake is van vertraging van de verwerking van gegevens wat afbreuk kan doen aan het gebruik als stuurinformatie. Een punt van aandacht is daarom zeker de actualiteit van de aangeboden informatie, alsmede de frequentie van rapportage. Veelal gaat het nu nog om halfjaarlijkse of zelfs jaarcijfers die pas beschikbaar komen ruim nadat betreffende periode is afgesloten. Daarom adviseert de rekenkamer een extra inspanning van de gemeentelijke organisatie om zelf relevante data te vergaren en daarover aan de gemeenteraad te rapporteren.
- De dashboards in Heusdenincijfers.nl en waarstaatjegemeente.nl overlappen deels. De dashboards in waarstaatjegemeente.nl sluiten vaker directer aan op de in dit onderzoek geïdentificeerde indicatoren; vandaar dat er in het vervolg vaker naar waarstaatjegemeente.nl als bron wordt verwezen. Qua actualiteit zijn er geen grote verschillen tussen beide websites.
- Kale cijfers zeggen niet zoveel, het is niet alleen een verhaal van tellen, maar ook van vertellen, van duiden. Hoe zijn eventuele afwijkingen van de norm te verklaren, welke ruimte is er voor beleid beïnvloeding en -bijstelling en tegen welke prijs?
- Ook waar geen of nog geen kwantitatieve data beschikbaar zijn is rapportage over ontwikkelingen rond geïdentificeerde indicatoren belangrijk. Ook dat biedt inzicht (bijvoorbeeld over samenwerking met derden, nieuwe wettelijke bepalingen etc.).

Voor zover daar aanleiding toe was heeft de rekenkamer bij de beschikbare data ook afzonderlijk kanttekeningen geplaatst (zie hiervoor bijlage 2).

Wat betreft de waarde Overzicht en inzicht: Een monitor van het sociaal domein (beknopt, overzichtelijk, begrijpelijk met duidingen en verklaringen) kan voorzien in de informatiebehoefte. Veel relevante data daarvoor zijn al opgenomen in heusden.incijfers.nl. Deze site bevat een aantal kant en klare dashboards en is nog volop in ontwikkeling. Beperking is dat heusden.incijfers.nl uitsluitend kwantitatieve gegevens bevat zonder duiding. Specifiek uitgelichte data, die aansluiten op indicatoren, kunnen worden opgenomen in periodieke rapportages en daarin ook nader worden geduid.

Het proces van beoordeling en beleidssturing

Met het geheel van waarden, indicatoren en opgeleverde data en een interpretatie van die data is de inhoudelijke basis gelegd voor een kritisch volgen en sturen van het beleid in het sociale domein door de gemeenteraad. De raad beschikt over stuurinformatie. Vervolgens is de vraag hoe het proces van beoordeling en sturen kan verlopen.

In de derde werksessie zijn ideeën en suggesties m.b.t. de inrichting van dit proces opgehaald. Onderstaand een samenvatting van de resultaten.

1. Het college informeert de raad periodiek en systematisch over de voortgang van het beleid in het sociale domein. Die rapportage kan bijvoorbeeld elke drie, vier of zes maanden plaatsvinden. In de rapportage komen de volgende elementen aan bod:
 - Overzicht van nieuwe data op geïdentificeerde indicatoren
 - Zijn er afwijkingen ten aanzien van gestelde normen of dreigen in de toekomst afwijkingen?
 - Hoe zijn afwijkingen te verklaren?
 - Is beleidsbijstelling wenselijk en mogelijk? Hoe dan?
 - Welke nieuwe relevante ontwikkelingen signaleert het college¹?
2. De rapportage vormt de basis voor discussies tussen raad en college in een informatievergadering waarin (eventueel) nieuwe afspraken kunnen worden gemaakt
3. De raad vergaart ook zelfstandig informatie over de ontwikkelingen binnen het sociaal domein. Daartoe organiseert ze (eventueel samen met het college) jaarlijks een ronde tafelgesprek met 'betrokken buitenstaanders' (met name lokale stakeholders in het sociale domein en deskundigen) aan de hand van een actueel thema.
4. Organiseer meer informele bijeenkomsten ("een goed gesprek") waarin de verantwoordelijke wethouder, raadsleden en betrokken ambtenaren diepergaand van gedachten kunnen wisselen over actuele ontwikkelingen in het sociale domein.
5. Het stelsel van waarden-indicatoren-data is niet statisch. Voor een aantal indicatoren zijn (nu nog) geen of onvoldoende data voorhanden. Jaarlijks wordt de voortgang van de rapportages geëvalueerd door de raad in samenspraak met het college. Werkt de ontwikkelde informatiesystematiek naar behoren? Zijn uitbreidingen, die aansluiten bij genoemde waarden en indicatoren mogelijk? Zijn bijstellingen nodig op basis van nieuwe ontwikkelingen in het sociale domein, wettelijke kaders e.d.

In aansluiting op de in het voorgaande gemaakte opmerking over de actualiteit van beschikbare data voegt de rekenkamer een eigen advies toe:

Maak zo veel mogelijk gebruik van bestaande data uit www.heusden.incijfers.nl en/of www.waarstaatjegemeente.nl. Maar besluit tegelijkertijd om voor de in dit onderzoek genoemde indicatoren in het sociale domein, waar mogelijk en wenselijk, de raad informatie sneller en frequenter informatie aan te leveren.

Hoe verder?

Het voorgaande bevat een aantal inhoudelijke en procesmatige voorstellen die de rekenkamer, sterk leunend op uitkomsten van de werksessies met raadsleden, heeft geformuleerd. Daarmee is de onderzoeksvraag zoals geformuleerd aan het begin van deze rapportage beantwoord. De rekenkamer komt, met de presentatie van dit rapport aan de raad, aan het eind van haar werkzaamheden.

¹ Dit laat uiteraard onverlet dat het College de raad ook tussentijds kan informeren wanneer acute ontwikkelingen daartoe aanleiding geven

Ze beveelt de raad aan om de resultaten van dit onderzoek over te nemen en na vaststelling het college te verzoeken om te komen tot nadere uitvoeringsvoorstellen. Tot slot beveelt de rekenkamer samen met de deelnemers aan de werksessies aan om een werkgroep van raadsleden/fractieondersteuners te installeren die de uitvoering van de inhoudelijke en procesmatige voorstellen volgt en bewaakt.

Voorstel raadsbesluit

De rekenkamer stelt de raad voor te besluiten:

1. De resultaten van het vervolgonderzoek sociaal domein over te nemen;
2. Het college te verzoeken – met als basis de in het rapport opgenomen waarden en indicatoren – binnen 6 maanden een rapportage op te stellen met daarin de elementen genoemd in het rapport van de rekenkamer (zie pagina 8 van het rapport);
3. Een werkgroep van raadsleden/fractieondersteuners te installeren, die de uitvoering van de inhoudelijke en procesmatige voorstellen volgt en bewaakt.

Indicatoren Kwaliteit van de Dienstverlening

- Aanwezigheid kwaliteitseisen bij inkoop en subsidiëring zorg
- De mate waarin de gevraagde kwaliteit aantoonbaar wordt geboden en verbetertrajecten worden gevolgd
- Aantal zorgvragen met één regisseur per inwoner
- Aantal malen dat binnen 48 uur na 1e melding een inwoner weet wanneer 1e gesprek plaatsvindt
- Aantal inwoners dat toegang weet te vinden en de mate waarin de toegang zorgmijders weet te vinden

Indicatoren Transformatie

- Inzichtelijk maken belangrijke ontwikkelingen en aanreiken potentiële sturingsmogelijkheden
- Verschuivingen in wijze van omgaan met hulpvragen (eigen kracht, algemene voorzieningen, maatwerk)
- Mate waarin zorg en ondersteuning leiden tot duurzame oplossingen
- Ontwikkeling aantal meervoudige en/of complexe zorgvragen

Indicatoren Samenwerking

- Sluitende afspraken met partijen verantwoordelijk voor zij-instroom
- Sluitende afspraken met partijen op grensvlak sociaal domein (bijv. Zorgverzekeraars)

Indicatoren Inzicht en Overzicht (Sociale monitor)

- Percentage huishoudens zonder voorzieningen
- Aantal huishoudens met zorg en ondersteuning ingedeeld naar voorzieningen en in combinatie met verschillende domeinen
- Aantal jongeren in jeugdtrajecten uitgesplitst naar aard traject
- Aantal inwoners met WMO-voorzieningen uitgesplitst naar type voorziening
- Aantal inwoners dat een bijstandsuitkering ontvangt
- Aantal inwoners met een reïntegratievoorziening
- Aantal voortijdig schoolverlaters naar leeftijdscategorie
- Aantal leerlingen in het special onderwijs
- Aantal 75-plussers naar woonsituatie (zelfstandig/zorginstelling)
- Kosten naar type zorg en ondersteuning

Bijlage 2 Prestatie Indicatoren Sociaal Domein

Inleiding

In het vervolgonderzoek sociaal domein is in een aantal werksessies met raadsleden een viertal waarden die prioriteit hebben bij de sturende en controlerende rol van de raad binnen het sociale domein. Deze vier waarden zijn:

- Kwaliteit van de dienstverlening
- Transformatie
- Samenwerking
- Overzicht en inzicht

Bij elk van deze waarden zijn indicatoren gezocht die stuurinformatie geven over de uitvoering (zie bijlage 1). Vervolgens is onderzocht of het mogelijk is data te genereren over de indicatoren. Daarbij is – op uitdrukkelijk verzoek van de deelnemers aan de werksessies - als randvoorwaarde gehanteerd dat het genereren van data slechts een beperkt beslag zou mogen leggen op ambtelijke capaciteit.

Op verzoek van de rekenkamer is door de ambtelijke organisatie een set van data aangeleverd dat voldoet aan deze criteria. Daarbij dient te worden aangetekend dat het nog niet mogelijk is gebleken voor alle tijdens de werksessies aangedragen indicatoren met een beperkte inzet van ambtelijke capaciteit de benodigde informatie te vergaren, maar er is wel een goede basis gelegd voor de geleidelijke ontwikkeling naar een volwaardig gevulde gereedschapskist in de komende jaren.

In het vervolg van deze bijlage beschrijven we de set van data, ingedeeld naar de benoemde waarden en indicatoren.

Voorafgaand daar aan nog enkele algemene kanttekeningen, die we, voortbouwend op de tekst in het onderzoeksrapport zelf, op deze plaats nog nadrukkelijk onder de aandacht brengen:

- Met de aangereikte instrumenten kunnen kwantitatieve gegevens en ontwikkelingen goed zichtbaar worden gemaakt. Maar dat zegt op zich nog weinig over hoe je die gegevens en ontwikkelingen moet duiden en waarderen.
- Het instrumentenpakket dat er nu ligt is een startpunt. Daarmee is nog niet bereikt dat aanvullingen voor reeds geïdentificeerde indicatoren (of nieuwe relevante ontwikkelingen) blijven plaatsvinden in het spoor van de prioriteiten van de raad.
- Voor het duiden van ontwikkelingen is het belangrijk vast te stellen hoe je de kwantitatieve data wil gaan beoordelen; hoe je de indicatoren gaat normeren. In algemene zijn kan daarbij worden opgemerkt dat vergelijking van de ontwikkeling van cijfers in de periode 2016-2019 op basis van beschikbare data vrijwel steeds mogelijk is. Per indicator zal hieronder aangegeven of daarvoor noodzakelijke historische data beschikbaar zijn. In de onderstaande tabellen wordt veelal een vergelijking gemaakt tussen de cijfers voor Heusden en die voor Nederland. Desgewenst kan ook steeds een vergelijking gemaakt worden met een deel van Nederland, bijvoorbeeld gemeenten in de eigen regio of gemeenten van gelijke bevolkingsomvang.

De set van data is ingedeeld naar de benoemde waarden en indicatoren. Zoveel als mogelijk is de bron vermeld.

Vermeldenswaard is dat de gemeentelijke organisatie gestaag werkt aan een meer cijfermatig inzicht in de gemeentelijke gegevens en prestaties op verschillende beleidsterreinen. Een belangrijke toegang tot dergelijk cijfermateriaal vormt de website www.heusden.incijfers.nl. Het voor Heusden relevante cijfermateriaal is hierin inmiddels verwerkt. In de vorm van een extra "tegel" is de digitale informatie van de huidige wijkatlas ook ontsloten. Verder is het de bedoeling ook meer wijkgerichte gegevens via deze website te ontsluiten. Deze website wordt daarmee de digitale toegang bij uitstek (portal) van al het relevante cijfermateriaal van en over de gemeente Heusden voor iedereen die daaraan behoefte heeft.

Waarde: Sturen op de kwaliteit van de dienstverlening

- *Aanwezigheid kwaliteitseisen bij inkoop en subsidiëring zorg*
- *De mate waarin de gevraagde kwaliteit aantoonbaar wordt geboden en vervolgtrajecten worden gevolgd*

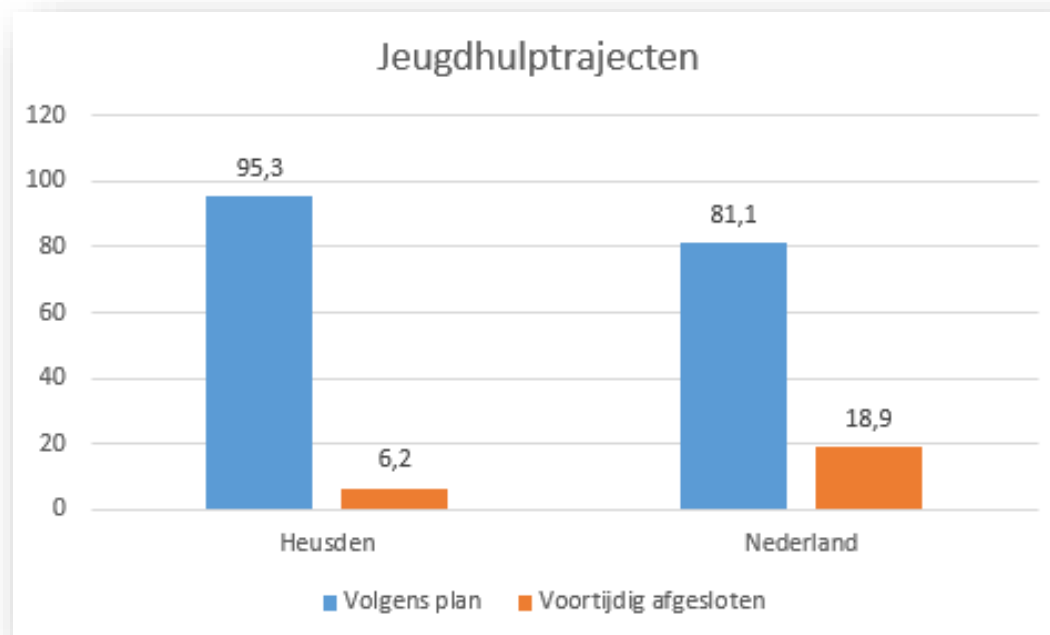
De inkoop van specialistische jeugdhulp en begeleiding in het kader van de WMO vindt in regionaal verband plaats in de regio Hart van Brabant. De jeugdhulp wordt resultaatgericht ingekocht.

Resultaatmeting vindt plaats op basis van de indicatoren Uitval, Cliënttevredenheid en Doelrealisatie. De gegevens worden door de jeugdhulpaanbieders aangeleverd bij het CBS en het CBS zorgt vervolgens voor publicatie van de betreffende gegevens. De gegevens worden gebruikt als bron van informatie voor de contractgesprekken met de jeugdhulpaanbieders.

Voor de indicatoren Uitval en Doelrealisatie is onderstaande diagram uit de 1^e helft van 2019 van belang.

Zie ook <https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/jeugd-en-jeugdhulpverlening>

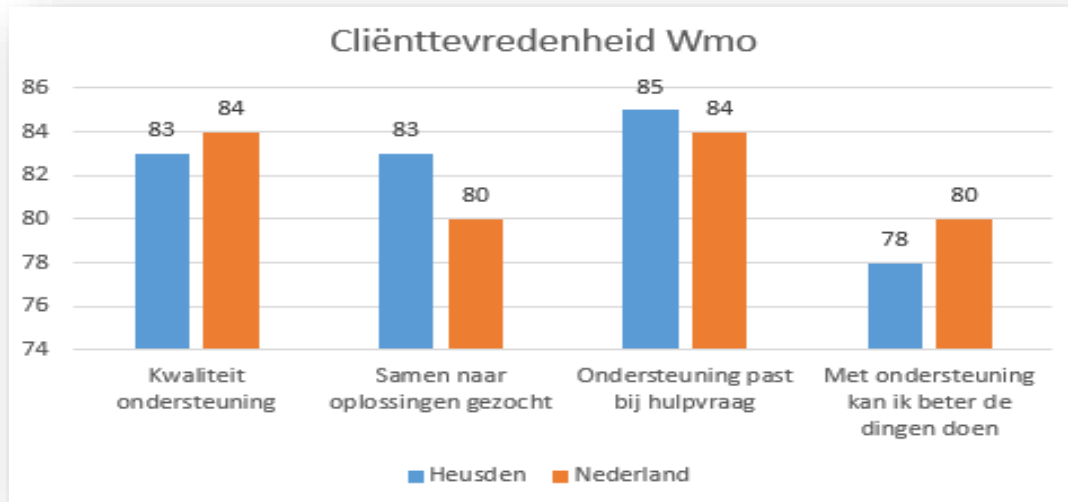
Tabel Jongeren met een beëindigd jeugdzorgtraject naar reden beëindiging, Heusden (vergeleken met Nederland); eerste helft 2019

Kanttekening rekenkamer: Data over de periode 2015-2019 zijn beschikbaar voor eventuele benchmarking.

Voor de indicator Cliënttevredenheid is onderstaande diagram van toepassing voor de 1^e helft van 2019. Zie ook <https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Gemeentelijke-Monitor-Sociaal-Domein/>

Tabel Clientervaring Wmo, Heusden (vergeleken met Nederland); % (helemaal) mee eens; eerste helft 2019

De partijen O3 en Stichting de Schroef zijn binnen het sociaal domein verantwoordelijk voor laagdrempelige, algemeen toegankelijke en preventieve voorzieningen op het vlak van welzijn, sport en bewegen. De aan deze partijen gestelde kwaliteitseisen zijn vastgelegd in deze [subsidie uitvraag](#). De resultaten worden periodiek in een bestuurlijk overleg besproken.

Kanttekening rekenkamer:

Er wordt helder aangegeven welke informatie er nu is. Zeker cliënttevredenheid biedt inzicht in beleefde kwaliteit dienstverlening. Wel moet worden geconstateerd dat nu niet veel inzicht kan worden geboden in hoe kwaliteit in toegang en de zorg is geborgd.

Relevant voor de raad is: Als de raad dit inzicht wel wil zal hierop actie dienen te worden ondernomen,

Data over voorgaande periode zijn deels beschikbaar.

○ *Aantal zorgvragen met één regisseur*

Het streven is erop gericht om met name bij situaties waarbij meerdere zorgvragen spelen, te komen tot één plan van aanpak dat door één regisseur wordt bewaakt. In het diagram hieronder wordt de stand van zaken per 1 januari 2019 weergegeven. Van een meervoudige zorgvraag is sprake als er sprake is van 2 of meer voorzieningen binnen hetzelfde domein². Een zorgvraag wordt gekwalificeerd als complex als er domein overstijgend sprake is van 2 of meer zorgvragen. Deze gegevens zijn niet beschikbaar via een bestaande databank en worden handmatig door de gemeentelijke organisatie gegenereerd.

Tabel Zorgsituaties waarbij in Heusden sprake is van 1 regisseur en 1 plan in %; situatie 1 januari 2019

Kanttekeningen rekenkamer:

De beschikbare informatie sluit goed aan op de waarde en laat zien dat op basis hiervan bestuurlijk relevante vragen kunnen worden gesteld.

Bijvoorbeeld: Is het zo dat in 65% van de complexe gevallen sprake is van 1 plan en 1 regisseur en is dat wat de raad wil, zeker ook omdat juist bij complexe gevallen afstemming en een integrale gevalsbehandeling van belang is?

Data over eerdere perioden zijn, voor over bekend, niet beschikbaar.

De mogelijkheid voor de raad is er ook om hier meer vanuit de praktijk een beeld bij te krijgen door bijvoorbeeld in gesprek te gaan met toegangsconsulenten en gebruikers. Tellen en vertellen

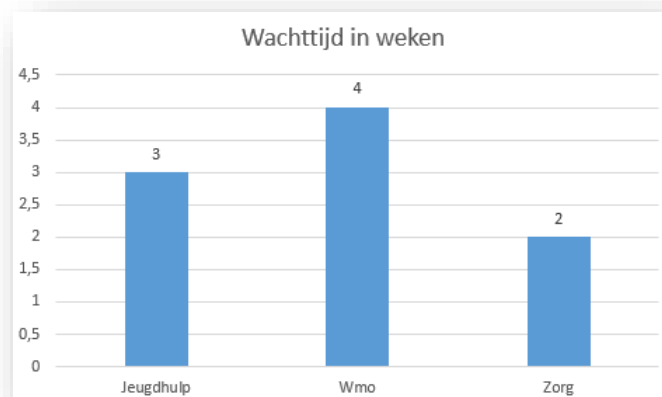
² Domeinen: Jeugdhulp, Wmo, Participatie

- *Aantal malen dat binnen 48 uur na 1e melding een inwoner weet wanneer 1e gesprek plaatsvindt*

Na aanmelding bij het Aanmeldpunt is het streven erop gericht dat de inwoner meteen weet wanneer het eerste (keukentafel)gesprek met hem of haar plaatsvindt. Dit gesprek vindt uiterlijk binnen 4 weken na de melding plaats. Na dat gesprek is voor de inwoner duidelijk hoe het vervolgproces eruit ziet. In onderstaande diagram wordt per onderdeel aangegeven welke wachttijden eind 2019 actueel waren.

Deze gegevens zijn niet beschikbaar via een bestaande databank en worden handmatig door de gemeentelijke organisatie gegenereerd.

Tabel Wachttijd op eerste gesprek na 1^e melding in Heusden in weken, situatie eind december 2019

Kantekeningen rekenkamer

Sluit goed aan op de waarde. Dit biedt de mogelijkheid voor de raad om hier meer vanuit de praktijk een beeld bij te krijgen als ze bijvoorbeeld in gesprek gaan met toegangsconsulenten en gebruikers. Tellen en vertellen.

Lijkt zich goed te lenen voor normering in termen van wat wenselijk/maximaal acceptabel is.

Data over recente verleden???

- Aantal inwoners dat toegang weet te vinden en de mate waarin de toegang zorgmijders weet te vinden.

Hiervan zijn geen gegevens beschikbaar.

Waarde: Sturen op transformatie

- Inzichtelijk maken belangrijke ontwikkelingen en aanreiken potentiële sturingsmogelijkheden
Belangrijke ontwikkelingen in het sociaal domein worden inzichtelijk gemaakt, verklaard en voorzien van potentiële bijsturingsmogelijkheden.

Van dergelijke ontwikkelingen en de consequenties daarvan wordt de raad periodiek op de hoogte gehouden door op het onderwerp toegespitste raadsinformatiebrieven (RIB). Desgewenst kan de organisatie het aantal RIB's op het gebied van het sociaal domein bijvoorbeeld op jaarbasis kwantificeren.

Daarnaast worden raadsleden via "Bijeen on Tour" in staat gesteld om ook via de partners in het veld relevante informatie te ontvangen over het sociaal domein in de praktijk van alledag.

Kanttekening rekenkamer:

Kwantitatieve ontwikkelingen zijn opgenomen in het onderdeel "Overzicht en Inzicht", Het is wel van belang dat niet alleen data worden verstrekt, maar dat ook duiding aan de cijfers wordt gegeven. Wat betekenen de cijfers en ontwikkelingen? Hoe verhouden ze zich tot wat gewenst is? Is er aanleiding tot bijsturing en zo ja waarop?

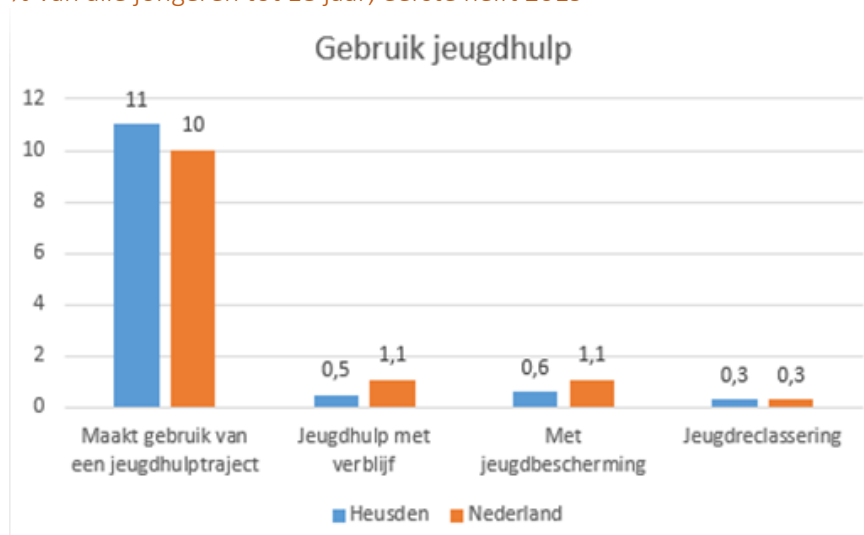
- Verschuivingen in wijze van omgaan met hulpvragen (eigen kracht, algemene voorzieningen, maatwerk)

Hiervan zijn alleen data over gebruik van jeugdhulp beschikbaar.

Het percentage jongeren (tot 18 jaar) per gemeente dat gebruik maakt van een vorm van jeugdhulp kan een indicator zijn voor de mate waarin de transformatie succesvol is. In het onderstaande diagram is de situatie in Heusden vergeleken met het gemiddelde in Nederland over de eerste helft van 2019. De gegevens zijn afkomstig van de landelijke monitor sociaal domein:

<https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Gemeentelijke-Monitor-Sociaal-Domein/>

Tabel Jongeren met jeugdzorgtrajecten in Heusden (vergeleken met Nederland) naar soort traject; in % van alle jongeren tot 18 jaar; eerste helft 2019

Kanttekeningen rekenkamer

Gegevens over participatie en WMO zijn niet beschikbaar.

Als de data over gebruik in meerjarenperspectief wordt gezet zou dat leiden tot meer inzicht over de ontwikkeling (of het ontbreken daarvan). Data over jeugdzorgtrajecten in periode 2015-2019 zijn, uitgesplitst per half jaar, beschikbaar.

De vraag is of er in de koppeling tussen maatwerkvoorzieningen en algemene voorzieningen, over het meer door verwijzen naar algemene voorzieningen en de wisselwerking welzijn en zorg etcetera geen inzicht te bieden is. Dit is namelijk wel de kern van de transformatiegedachte.

Ligt hier een combinatiemogelijkheid van tellen en vertellen?

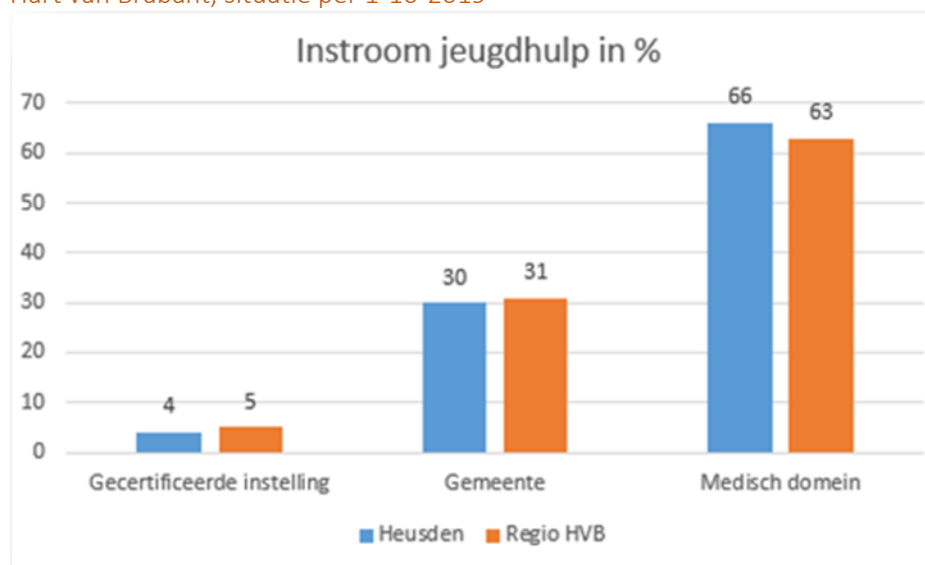
- Mate waarin zorg en ondersteuning leiden tot duurzame oplossingen
Hierover zijn geen gegevens beschikbaar. Is wel een optie voor de toekomst.
- Ontwikkeling aantal meervoudige en/of complexe zorgvragen
Hierover zijn geen gegevens beschikbaar.

Waarde: Sturen op Samenwerking

- Sluitende afspraken met partijen verantwoordelijk voor zij-instroom
Hiervan zijn alleen data over instroom van jeugdhulp beschikbaar.

Jeugdhulp is ook mogelijk met een verwijzing vanuit het medisch domein (huisarts, jeugdarts of medisch specialist) en vanuit gecertificeerde instellingen. Dit staat in de Jeugdwet en geldt dus in alle gemeenten. Met een verwijzing van een arts is jeugdhulp rechtstreeks toegankelijk, er is dan geen toegang via de gemeente nodig. De kosten komen voor rekening van de gemeente. Met respect voor de privacywetgeving en de wettelijke bevoegdheden op grond van de Jeugdwet zijn met de huisartsen en de jeugdartsen afspraken gemaakt om zicht te houden op deze instroom door derden. Het diagram hieronder geeft zicht op de mate van instroom naar gespecialiseerde jeugdhulp per 1 oktober 2019.

Tabel Instroom in gespecialiseerde jeugdhulp naar doorverwijzer in Heusden vergeleken met regio Hart van Brabant, situatie per 1-10-2019

Kanttekening rekenkamer:

Sluit goed aan op de waarde. Is kwalitatief aan te geven hoe ver het staat met de zijinstroom wat betreft het maken van afspraken? Dit kan interessant zijn voor de raad als deze in dialoog wil over het sociaal domein: Bijvoorbeeld via het in gesprek gaan met huisartsen. Tellen en vertellen.

Deze gegevens worden door de regio Hart van Brabant per kwartaal gegeneerd.

- Sluitende afspraken met partijen op grensvlak sociaal domein (bijv. Zorgverzekeraars)
Hierover is geen informatie beschikbaar.

Waarde: Overzicht en inzicht (Sociale monitor)

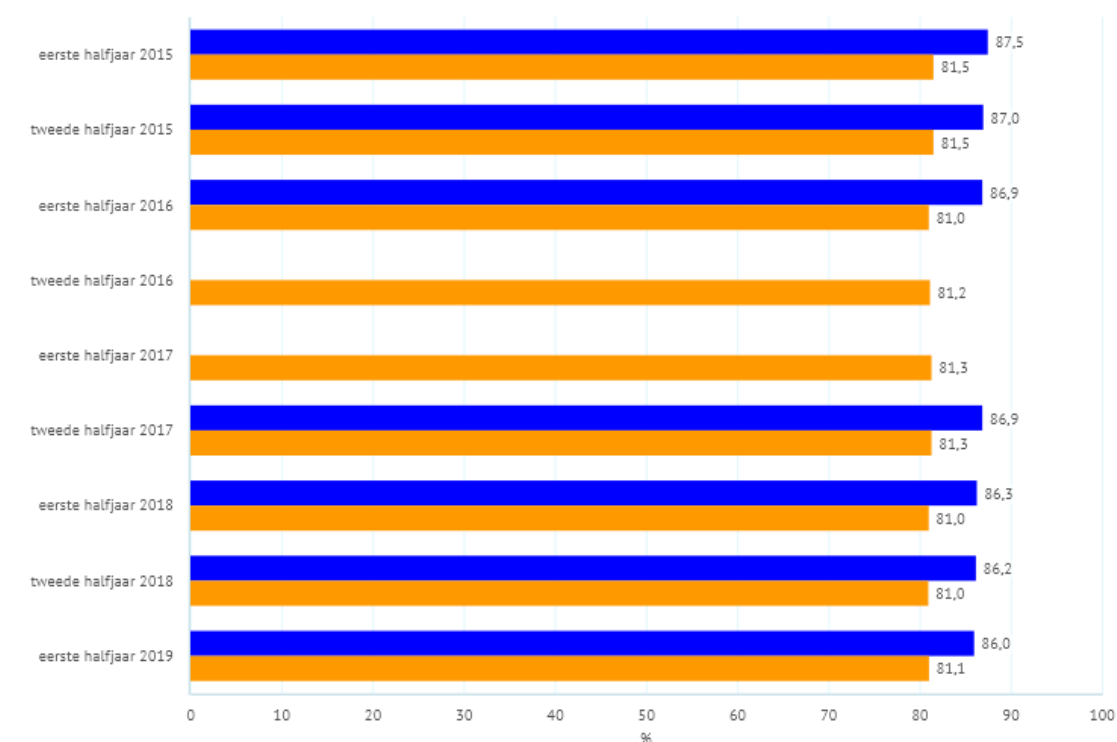
De indicatoren overzicht en inzicht kunnen worden gezien als een basisset voor de sociale monitor. Het gaat hierbij om een aantal kwantitatief gerichte gegevens, echter zonder duiding (historisch perspectief, prognose ontwikkeling, benchmark, relatie met wettelijke c.q. eigen normen) zijn de gegevens van beperkte waarde.

- Percentage huishoudens zonder voorzieningen

De gemeentelijke cijfers worden op cliëntniveau bijgehouden en registeren alleen de aard en mate van gebruik. De monitor sociaal domein geeft wel inzicht in de mate waarin geen gebruik wordt gemaakt.

Zie ook <https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Gemeentelijke-Monitor-Sociaal-Domein/>

Tabel Huishoudens zonder voorzieningen in het sociaal domein als % van het totale aantal huishoudens; Heusden in vergelijking met Nederland, 2015-2019.

■ Heusden ■ Nederland

Speciale waarden ■ De presentatie bevat: Geen waarde

Eenheid: %

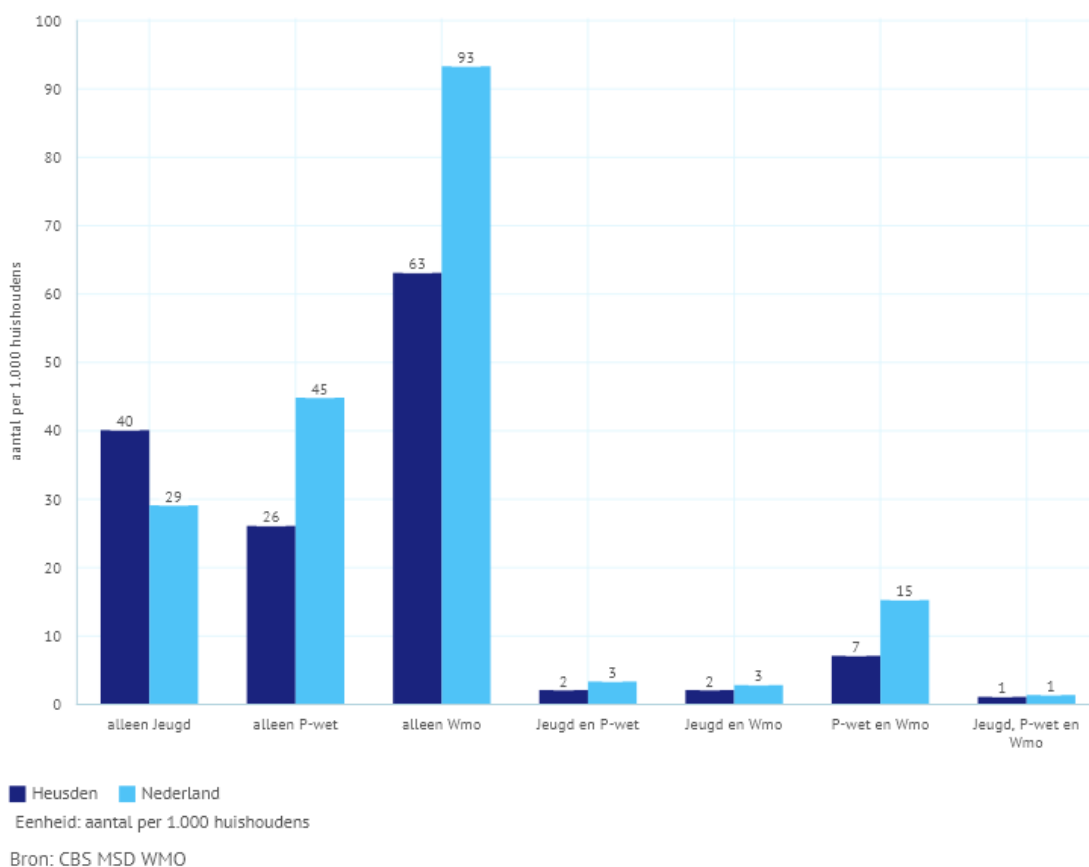
Bron: CBS MSD WMO

- Aantal huishoudens met zorg en ondersteuning ingedeeld naar voorzieningen en in combinatie met verschillende domeinen

In 2019 telde Heusden 18.702 huishoudens. Een uitsplitsing van de geboden voorzieningen per wet is opgenomen in [Waarstaatjegemeente.nl](https://www.waarstaatjegemeente.nl). Zie:

<https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Gemeentelijke-Monitor-Sociaal-Domein/>

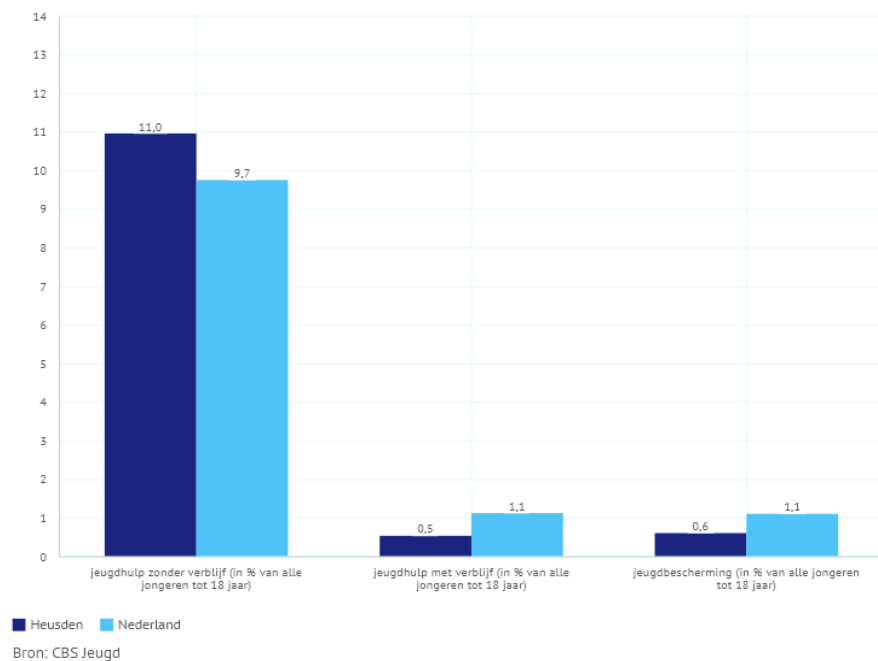
Tabel Huishoudens met een voorziening in het sociaal domein in Heusden (vergeleken met Nederland) uitgesplitst naar wet; eerste half jaar 2019

Data over de periode 2016-2019 zijn (per half jaar) beschikbaar.

- Aantal jongeren in jeugdtrajecten uitgesplitst naar aard traject

Tabel Jongeren in jeugdhulptraject naar aard traject, in % van alle jongeren; Heusden (in vergelijking met Nederland) , eerste half jaar 2019

In totaal gaat het in het eerste half jaar 2019 in Heusden om 905 jeugdzorgtrajecten. Dat aantal komt in percentage ongeveer overeen met het aantal jeugdzorgtrajecten in Nederland in dezelfde periode.

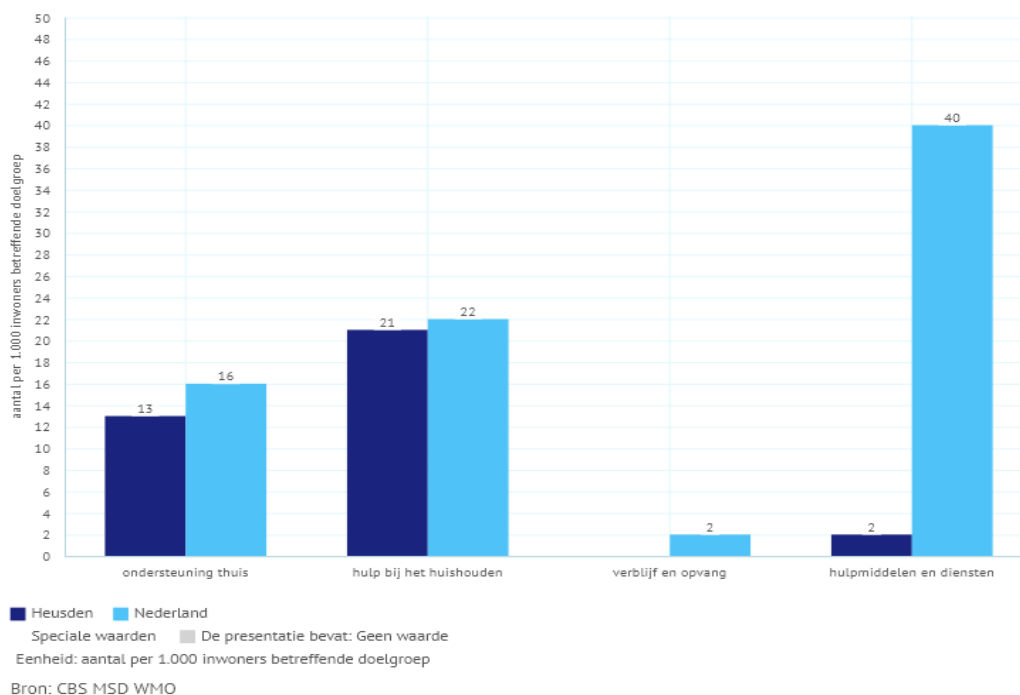
Data over de periode 2015-2019 (per half jaar) zijn beschikbaar.

- Aantal inwoners met Wmo-voorzieningen uitgesplitst naar type voorziening (ondersteuning thuis, hulp bij het huishouden, verblijf en opvang, hulpmiddelen en diensten, maatwerkvoorzieningen Wmo)

De exact gevraagde uitsplitsing is niet beschikbaar. Wel is via de monitor sociaal domein een verdeling aan individuele Wmo-voorzieningen zichtbaar. Zie ook

<https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Gemeentelijke-Monitor-Sociaal-Domein/>

Tabel Inwoners met individuele Wmo-voorzieningen in Heusden (vergeleken met Nederland); aantal per 1000 inwoners; eerste half jaar 2019

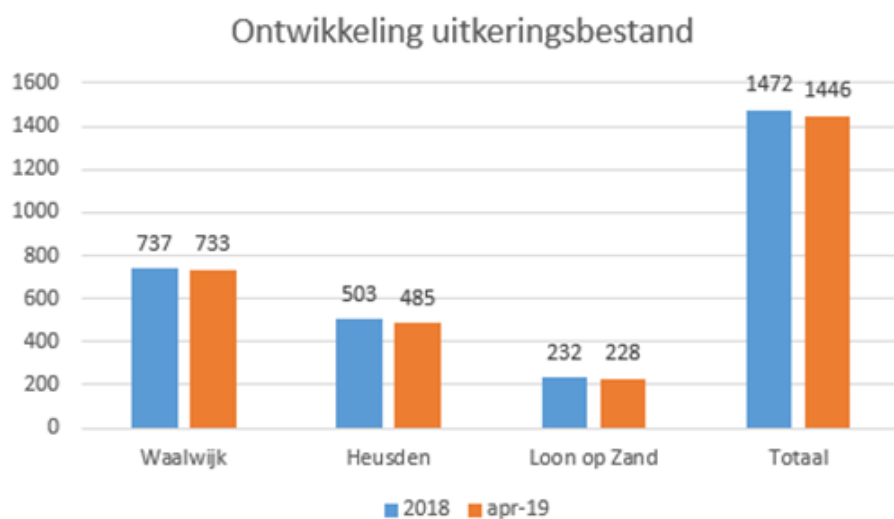

Data over de periode 2015-2019 zijn beschikbaar.

- Aantal inwoners dat een bijstandsuitkering ontvangt

Het aantal huishoudens dat afhankelijk is van een uitkering op grond van de Participatiewet is maatgevend voor de mate van zelfstandige participatie in onze maatschappij. In onderstaande diagram wordt de ontwikkeling in het uitkeringsbestand in de Langstraat weergegeven. Deze gegevens zijn afkomstig van de gemeenschappelijke regeling Baanbrekers en worden periodiek verwerkt in de bestuursrapportages van Baanbrekers. Via <https://heusden.incijfers.nl/dashboard/sociale-zekerheid/> en <https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/werk-en-inkomen> is hierover nog nadere informatie beschikbaar.

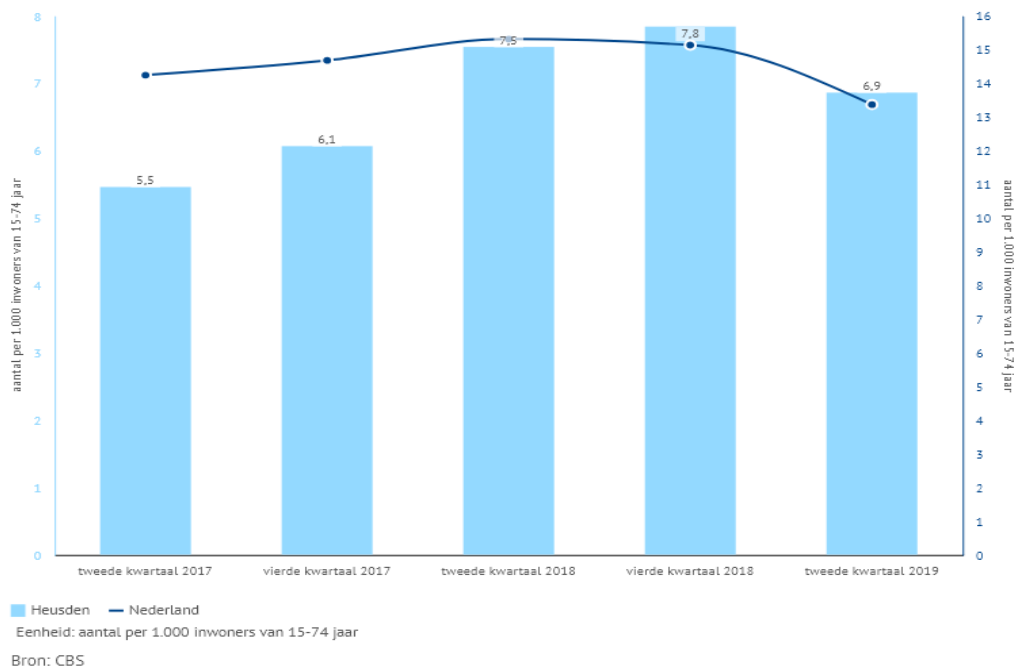
Tabel Aantal huishoudens dat een uitkering krachtens de Participatiewet ontvangt in Heusden en regio Langstraat, situatie 2018 en april 2019

Aantal inwoners met een reïntegratievoorziening

Gegevens ontleend aan [waarstaatjegemeente.nl/dashbord/](https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashbord/) werk en inkomen. Daar zijn nog aanvullende gegevens beschikbaar.

Aantal inwoners met een lopende reïntegratievoorziening per 1000 inwoners, Heusden (vergeleken met Nederland), periode 2017-2019

De cijfers per 1 december 2019 gaven aan dat op 194 personen een actieve re-integratievoorziening van toepassing is.

- Aantal voortijdig schoolverlaters naar leeftijdscategorie

Het percentage leerlingen in de leeftijd van 12 tot 23 jaar dat voortijdig en dus zonder startkwalificatie de school verlaat, wordt door de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) bijgehouden.

Via <https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/onderwijs> is dit per schooljaar verwerkt. In het Jaarverslag Leerplicht en RMC wordt hierover jaarlijks verslag gedaan. De raad wordt via een raadsinformatiebrief geïnformeerd.

- Aantal leerlingen in het special onderwijs

Deze gegevens worden niet apart geregistreerd en verwerkt in een dashboard. Het aantal leerlingen in het speciaal onderwijs op basis van een recente telling bedraagt 161.

- Aantal 75-plussers naar woonsituatie (zelfstandig/zorginstelling)

Inzicht in het aandeel 75-plussers in onze gemeente is zichtbaar via

<https://heusden.incijfers.nl/dashboard/bevolking/> In 2019 bedraagt het aandeel 75-plussers 8,8% van onze bevolking. Er is vooralsnog geen inzicht in het aantal 75-plussers dat in een zorginstelling of zelfstandig woont. Een duidelijke scheidslijn daarin is ook steeds moeilijker te trekken als gevolg van de transformatie van intramurale naar extramurale zorg.

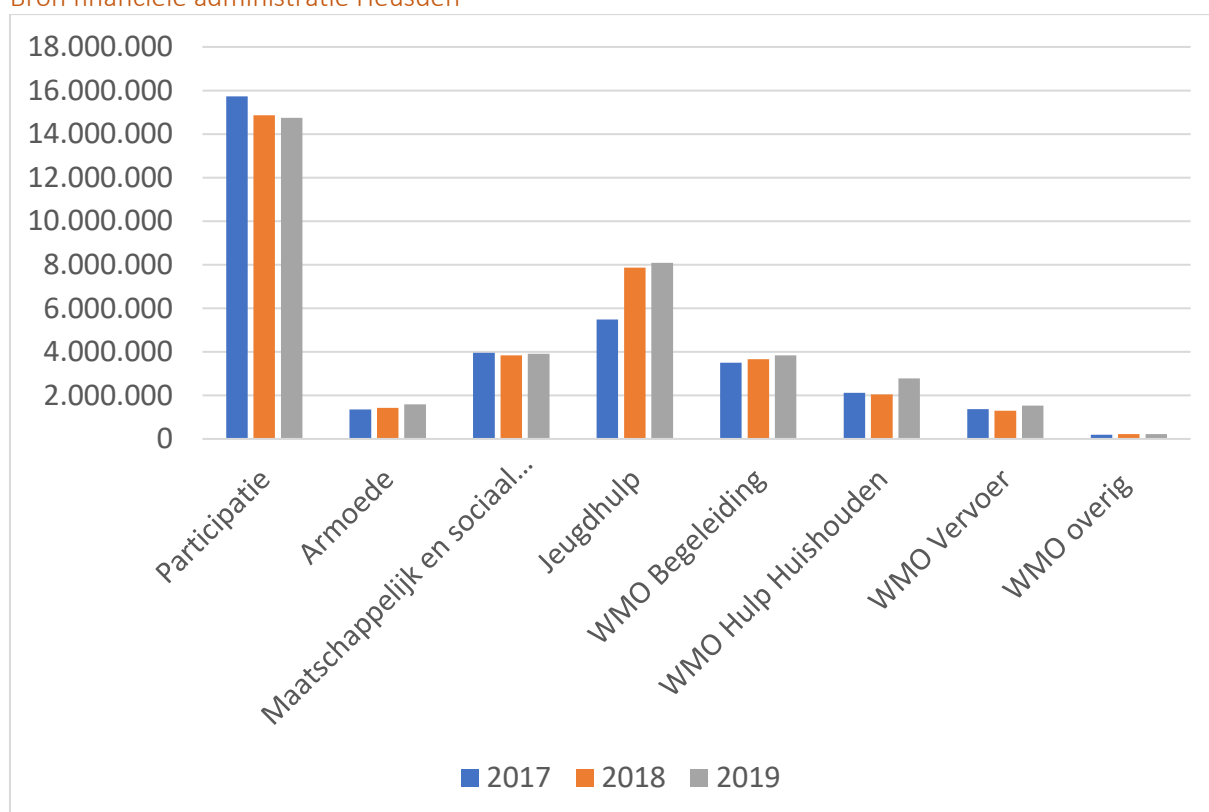
- Kosten naar type zorg en ondersteuning

Via 3 tabellen wordt cijfermatig inzicht gegeven in de ontwikkeling van de uitgaven in het sociaal domein uitgesplitst naar type van zorg en ondersteuning. Het gaat om de werkelijke uitgaven volgens de financiële administratie van Heusden in de jaren 2017 tot en met 2019.

In de eerste tabel worden de werkelijke uitgaven weergegeven. Onder de noemer Participatie zijn ook de kosten van de BUIG³ meegenomen. Onder de noemer Armoede zijn de kosten van het gemeentelijk armoedebeleid opgenomen. Denk hierbij onder meer aan de Heusden Pas en de kosten voor bijzondere bijstand. De overige kosten spreken voor zich.

Tabel Werkelijke uitgaven sociaal domein naar het type van zorg en ondersteuning.

Bron financiële administratie Heusden

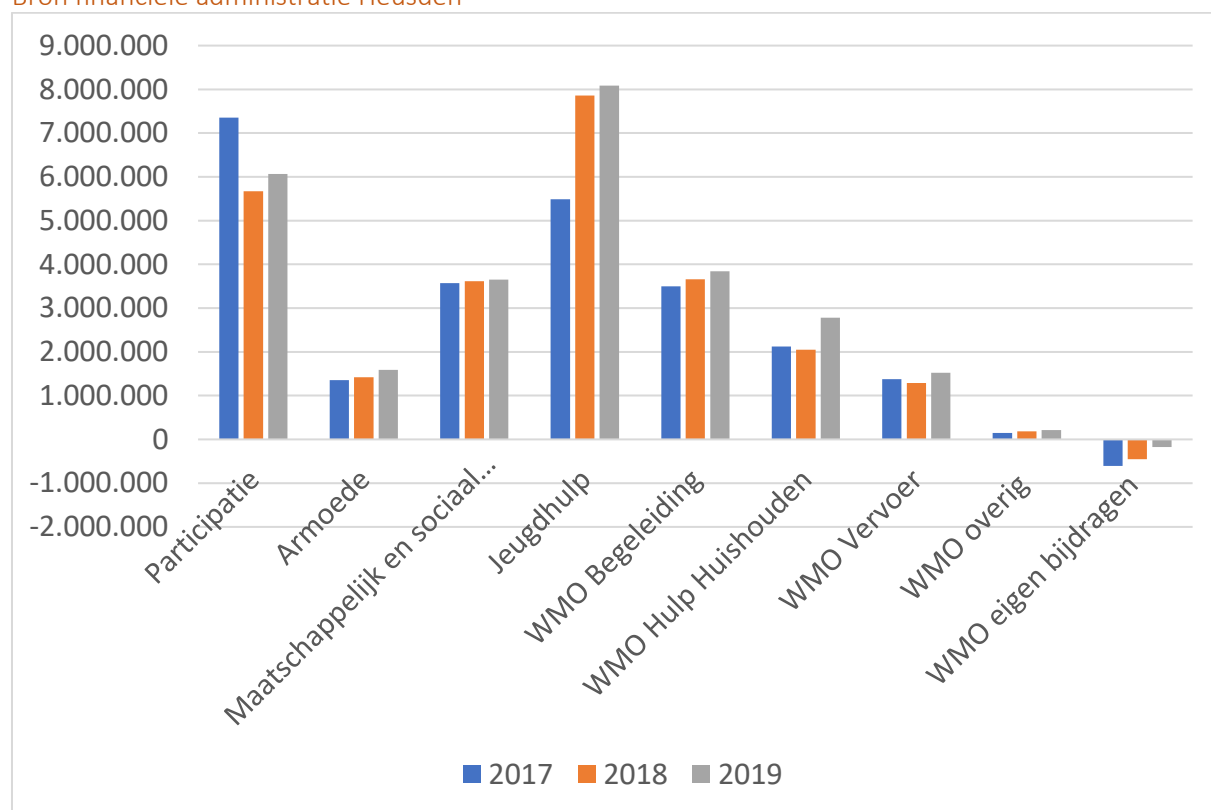

³ Gebundelde uitkering van het rijk voor het bekostigen van de uitkeringen in het kader van de Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bbz.

In 2^e tabel is het saldo weergegeven van opbrengsten en uitgaven volgens dezelfde indeling. De kosten gedekt uit de BUIG-gelden zijn hierdoor geëlimineerd en de eigen bijdragen WMO is als type toegevoegd. Als de uitgaven hoger zijn dan de opbrengsten is dit in de tabel weergegeven als een positief bedrag. Dit is in lijn met de vorige tabel, waarin de uitgaven als positieve bedragen zijn weergegeven.

Tabel Werkelijk saldo van uitgaven en de opbrengsten sociaal domein naar het type van zorg en ondersteuning (bij een positief bedrag zijn de uitgaven hoger dan de opbrengsten)

Bron financiële administratie Heusden

In de 3^e tabel wordt per jaar voor de periode 2017-2019 en per type zorg het verschil weergegeven tussen het saldo van uitgaven en opbrengsten volgens de begroting en volgens de administratie (jaarrekening). Een positief bedrag duidt op lagere uitgaven c.q. hogere opbrengsten dan begroot. Bij een negatief bedrag zijn de werkelijke uitgaven hoger c.q. de opbrengsten lager dan begroot.

Tabel verschil tussen het saldo van uitgaven en opbrengsten volgens de begroting en de jaarrekening in de periode 2017 – 2018 naar het type van zorg en ondersteuning.

Bron financiële administratie Heusden

